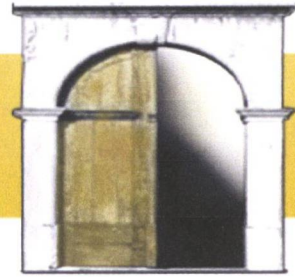

Parochie
HEILIGE LAURENTIUS
Voerendaal

Secretariaat: Kerkplein 2a 6367 ER Voerendaal

College van Burgemeester & Wethouders
Leden gemeenteraad Voerendaal
Postbus 23000
6367 ED Voerendaal

Voerendaal, 26 november 2023
Betreft: plaatsen van zonnepanelen op Laurentiuskerk

Geachte Burgemeester W. Houben, Geacht College van Wethouders,
Geachte leden van de gemeenteraad,

Middels deze brief, willen wij de gezamenlijke verantwoordelijkheid en het maatschappelijk belang van het in stand houden van de monumentale kerk H. Laurentius onder uw aandacht brengen. Om deze doelstelling blijvend mogelijk te maken, vormt verduurzaming een noodzakelijke uitdaging maar ook een taak binnen de energietransitie. In de aanvraag voor aanleg zonnepanelen (Notitie 231024 en 20230307) opgesteld door architect dhr. M. Feron (ArchitectenzAAk) worden een aantal aspecten zoals: monumentale waarde, herkenbaarheid en verduurzaming beschreven. In de schets zijn context, technische gegevens en motivering opgenomen en nader uitgewerkt.

Het kerkbestuur wil hieronder de noodzakelijkheid van de verduurzaming uitleggen en het College vragen, om ondanks een negatief advies van de monumentencommissie, een positief besluit te nemen inzake de aanleg van zonnepanelen op het dak van de Laurentiuskerk.

In 2018 zijn wij gestart met een meerjarig project: het verduurzamen en toekomstbestendig maken van de monumentale kerk in Voerendaal. In het voorjaar van 2023 is het project afgerond en is de kerk weer volledig in gebruik. Middels een rondleiding heeft u zelf een beeld kunnen vormen van de realisatie van de verbouwwerkzaamheden.

Het toekomstbestendig maken van het kerkgebouw heeft mede als doel het gebouw in te zetten voor meer dan alleen erediensten. Actief wordt er sinds de heropening gezocht naar geïnteresseerden voor het houden van concerten, lezingen, presentaties, tentoonstellingen in de kerk en in de multifunctionele ruimte. Dit is nodig en cruciaal om alternatieve inkomsten te genereren, naast de inkomsten van kerkbijdragen en collecten, die gaandeweg, teruglopend zijn. Een zorg die vraagt om actie en maatregelen. Op dit moment is de parochie een gezonde parochie met vele actieve vrijwilligers, vertegenwoordigd in een groot aantal werkgroepen, die een belangrijke sociaal-maatschappelijke bijdrage leveren aan de

leefbaarheid in de onze gemeente. Een parochie die o.l.v. pastoor H. Brouwers vooruitliep met een visie op maatschappelijke ontwikkelingen en kerkfuncties (zie laatst gepubliceerde Notitie Bisdom inzake heroriëntatie kerkgebouwen), met respect oud en nieuw integreerde en bovenal wilde investeren in vergroening, verduurzaming c.q. toekomstbestendig maken van het kerkgebouw.

Bewust omgaan met energie is energie besparen en energie opwekken. Dat geldt niet alleen voor particulieren. Door te investeren in isolerende maatregelen daar waar mogelijk, het aanbrengen van ledverlichting in het gehele kerkgebouw en het aanleggen van vloerverwarming zijn een aantal energiebesparende aanpassingen bij de verbouwing gerealiseerd.

De vloerverwarming wordt verwarmd door middel van warmtepompen. Het mooie van de vloerverwarming is dat de temperatuur op een bepaald constant niveau ingesteld kan worden en de heteluchtverwarming uitsluitend gebruikt hoeft te worden in bijzondere omstandigheden.

Resultaat: meer schoon energieverbruik (dus hogere elektriciteitskosten), aanzienlijk minder gasverbruik (fossiele) brandstof. Een reductie van CO₂ uitstoot met 6000 kg per jaar is hierbij haalbaar!

De schetsen tonen dat, met het aanbrengen van panelen, de structuur van het gebouw niet aangetast wordt. Het dak wordt niet beschadigd en plaatsing is geenszins onomkeerbaar. Bij veranderende toekomstige ontwikkelingen zou schadeloos verwijderen mogelijk zijn. Het dak blijft grotendeels zichtbaar en het gebouw blijft herkenbaar als een kerk.

Plaatsing op bijgebouwen, op het kerkhof of uit het zicht, participeren in zonneweiden (veranderend beleid) zijn onderzocht maar zijn geen alternatieven.

De monumentale status van het gebouw en onze specifieke situatie zorgen voor beperkingen enerzijds en vragen om maatwerk en zorgvuldige afweging anderzijds. Door het aanbrengen van zonnepanelen dragen wij bij aan het beperken van de opwarming, het verbeteren van de luchtkwaliteit en leveren ook wij een bijdrage aan de transitie.

We respecteren de cultuurhistorische waarde van het kerkgebouw, de plek die het gebouw bij de inwoners en omgeving inneemt, maar zien een positief besluit uwerzijds als essentieel om het gebruik en instandhouding van het monument te waarborgen.

We hopen dat de onderbouwing van dhr. M. Feron en de argumentatie van onze kant zodanig herkenbaar, inzichtelijk en zwaarwegend zijn dat de balans van afweging en beslissen in het voordeel van plaatsing uitvalt. In de presentatie: "verduurzaming van monumenten" presenteerde de gemeente zich als partner. Een partner die meedenkt, die een loketfunctie wil innemen en een visie wil uitwerken. Dit laatste voornemen wil het kerkbestuur niet afwachten.

De monumentencommissie (kenmerk Z2023-00000032 d.d. 03-05-2023) nam haar beslissing op esthetische gronden, voor een groot deel gebaseerd op de richtlijnen van de RCE van dat moment. Recente publicaties van de RCE, waarin voorwaarden en ruimte voor maatwerk beschreven zijn, bieden mogelijkheden en speelruimte voor een andere besluitvorming om "bouwen aan de toekomst" concreet invulling te geven.

Kortom: we vragen het College om deze speelruimte te gebruiken voor het nemen van een positief besluit inzake aanleg zonnepanelen op de Laurentiuskerk.

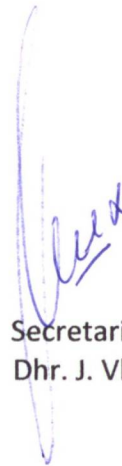
We zijn uiteraard bereid om het plan en motivering inzake aanleg zonnepanelen op de
Laurentiuskerk mondeling toe te lichten.
Een uitnodiging daartoe zien we met belangstelling tegemoet.

Vriendelijk groetend,

Bestuur Federatie In Oprichting Voerendaal-Klimmen-Ransdaal
Parochie comité H. Laurentius

Voorzitter
Pastoor B. Mom

Secretaris
Dhr. J. Vliex

Register Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

R.K.Kerk. Toren van Kunradersteen, XII; bakstenen schip 1842; dwarspand en koor 1916.

Drie altaarretabels, XVIII. Doopvont, XVII.

Grafzerk, XV en op het kerkhof negen grafkruisen van Naamse steen, 1626-1732.

Rijksmonument nummer: 37884

Monumentale waarde

Er is vrijwel niets bekend over de kerk uit 1049, zelfs niet hoe de kerk er bij de sloop in 1841 uitzag. Uit overlevering opgetekende mondelinge verslagen spreken zich namelijk erg tegen. Naar men aanneemt is de kerktoren een overblijfsel van de door Leo IX gewijde kerk.

Uit een verslag van Pastoor Swennen uit 1840 blijkt dat de kerk zeer bouwvallig was en dat 'de oude kerk zuidwaarts is ingestort'. Uit een inspectie en rapport van architect J. Dumoulin (1800-1857) uit Maastricht blijkt dat alleen de toren nog in goede staat is. Voerendaal krijgt dus een nieuwe kerk, een zgn. 'Waterstaatkerkje' vanwege de verplichte kwaliteitsbeoordeling door de hoofdingenieur van Waterstaat. Volgens de tijdsgeest wordt de kerk in neoclassicistische stijl gebouwd, o.a. herkenbaar in de hardstenen omlijstingen van (entree)deuren en ramen. De kerk werd een zaalkerk met een driezijdig koor i.p.v. de gebruikelijke ronde sluiting. De centrale ruimte wordt afgedekt met een Delormplafond, een spitstoelopende gestucte gewelfconstructie verbonden met de houten kap, waardoor dakschade rechtstreeks gevolgen heeft voor het gewelf.

De opkomst van de mijnindustrie bracht vanaf 1900 grote veranderingen in het agrarische oostelijke Zuid-Limburg. In 1913 werden door 'Ons Limburg' voor de woningvereniging Voerendaal 116 woningen gebouwd naar ontwerp van architect Jan Stuyt (1868-1934). Dit betekende een aanzienlijke uitbreiding van de parochie en de kerk werd al gauw te klein. De kerk wordt uitgebreid naar ontwerp uit 1916 van Jan Stuyt waarbij de driehoekige koorsluiting van Dumoulin wordt vervangen door een uitbreiding van het koorgedeelte waarbij koor en dwarsbeuk een kruis vormen, met 'absidale' of halfronde afsluitingen. Aan de oostzijde van de beide dwarsbeuken worden kleine absides uitgebouwd. De uitbreiding wordt gebouwd van Kunrader steen, met kleine rondbogige ramen in de absides en grotere ramen in de dwarsbeuken en koor. Het dak van deze uitbreiding sluit hoger aan bij het dak van Dumoulin omdat er plannen waren om het enkele middenschip later te vervangen door een middenschip met twee zijbeuken, naar ontwerp van Stuyt.

In 1984 wordt vanwege schade het houten dak van het middenschip volledig vervangen door een stalen spantconstructie met nieuw dakbeschot en leien dakbedekking en het tegenwoordige tongewelf in het interieur. De feitelijke waardering van het middendak beperkt zich dan ook tot de ensemblewaarde.

Gaafheid en herkenbaarheid

De drie belangrijke bouwperiodes zijn in de uiterlijke verschijningsvorm allen zeer herkenbaar. Met name de neo-Romaanse uitbreiding van Jan Stuyt vormt een zeer karakteristieke en sculpturale architectuur. De toren is echter vanwege zijn hoogte zowel letterlijk als vanwege het historische belang het hoogtepunt van de Laurentiuskerk. Het eenvoudige bakstenen middenschip vormt stilistisch een 'verbinding' tussen deze beide iconische koppen.

Verduurzaming 2022-2023

In 2022 en 2023 wordt de kerk naar ontwerp van ARCHITECTENZAAK verbouwd met een nieuw centraal altaar en een multifunctionele koffie- resp. spreekkamer. Dit biedt bredere gebruiksmogelijkheden voor niet religieuze bijeenkomsten zoals congres, muziekvoorstelling of buurtbijeenkomsten.

Belangrijke voorwaarde bij de verbouwing was de verduurzaming van het gebouw met een verbetering van het gebruikscomfort en substantieel lagere energiekosten. Door recente internationale spanningen en hogere energieprijzen is deze eis extra relevant geworden.

Kerkbanken zijn vervangen door (multifunctionele) kerkstoelen en het 'warme voeten' comfort van de houten vlonders is vervangen door vloerverwarming. Het verwarmingsconcept is drastisch gewijzigd waarbij de nieuwe vloerverwarming een vaste binnentemperatuur instelt van ca. 15 gr. en de luchtverwarming alleen t.b.v. bijeenkomsten wordt ingeschakeld om de veel kleinere temperatuursprong van 15 naar bv. 18 gr. te overbruggen. Vloerverwarming is gevoed door een luchtwarmte pomp en functioneert dus volledig elektrisch en de luchtverwarming blijft gasgestookt. Alle verlichting is vervangen door LED armaturen.

Duurzame opwekking met PV panelen

Het veel hogere elektriciteitsverbruik wil men afdekken door PV panelen. Hiertoe zijn conform de richtlijn van de RCE verschillende varianten onderzocht.

1. Ligging op buurpanden is niet mogelijk omdat de burens aangeven of geen plaats te hebben voor extra panelen of het dak in de toekomst zelf te willen gebruiken t.b.v. eigen PV panelen.
2. Plaatsen op een pergola op de kerkmuur langs de begraafplaats. Uit onderzoek is gebleken dat de matige staat van de historische kerkmuren geen extra belasting kan dragen.
3. Plaatsen op een pergola op de begraafplaats. Uit onderzoek is gebleken dat de noodzakelijke maat voor de pergola dermate groot wordt dat plaatsing altijd boven bestaande graven zal zijn. kerkbestuur heeft gemeend dat dit een ongewenste en weinig respectvolle ingreep zal zijn.
4. Plaatsing op een pergola op het achter terrein van de nieuwere begraafplaats. Vanwege de zeer grote afstand tot het kerkgebouw is deze variant niet rendabel te maken.
5. Plaatsing op het zuidoostdak van het middenschip. Het dakvlak betreft een zgn. 'zicht dak' en wijkt daarom af van de richtlijnen van de RCE. Het beoogde panelen vlak kan laag in het dakvlak worden gepositioneerd in een recht vlak passende bij de hoofdvorm van het dakvlak. De panelen kunnen reversibel worden aangebracht met specifieke haken t.b.v. een leien dak.

In het algemeen stelt de RCE in vernieuwde richtlijn dat bij Rijksmonumenten PV panelen op zicht daken zijn toegestaan indien positionering elders niet mogelijk is. De plaatsing dient reversibel te zijn waarbij geen sprake kan zijn van verlies van historisch materiaal. Voor kerkgebouwen maakt de RCE een uitzondering waarschijnlijk gemotiveerd op het doorgaans lage elektriciteitsverbruik versus hoog gasverbruik bij kerken.

Conclusie

Vanwege het essentiële belang van juist een duurzame elektriciteitsopwekking voor een op lange termijn rendabel gebruik van de historische Laurentiuskerk, de constatering dat positionering elders niet mogelijk is en de plaatsing op het dak van het middenschip reversibel kan zonder verlies van historisch materiaal, en het middenschip slechts als 'eenvoudig' koppelstuk tussen de iconische koppen wordt beschouwd, adviseren wij om de PV panelen conform bijgevoegd recht en eenduidig legplan op het zuidoostdak goed te keuren.

ARCHITECTENZAAK

24 oktober 2023

AAA

Laurentiuskerk
Overleg zonnepanelen

PEUTZ | architecten **ARCHITECTENZA**AK.

BESTAANDE SITUATIE

SITUATIE KAART

2

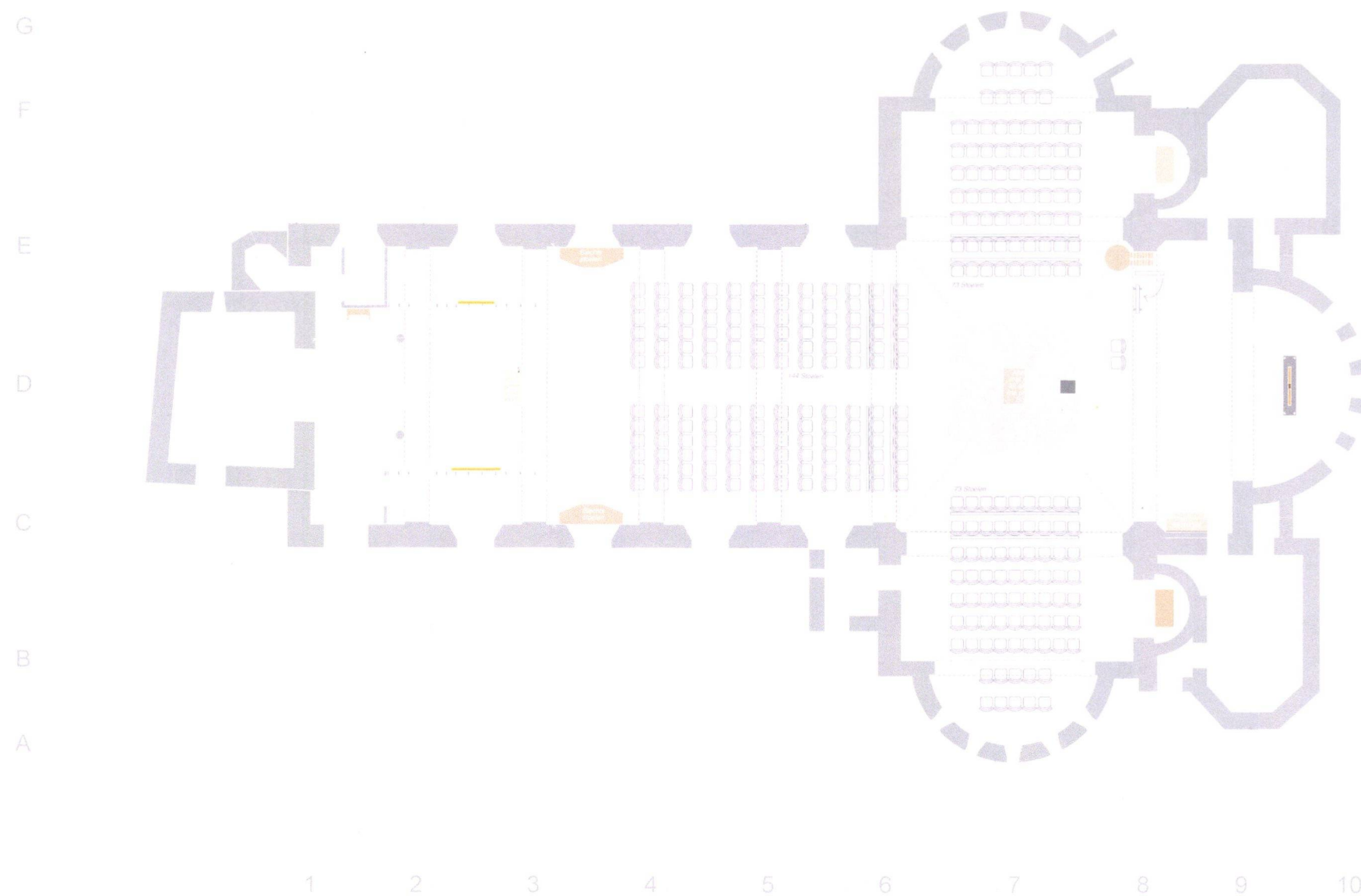
Het sluiten van de kerk in Kunrade en het vervolgens samengaan van de parochies Voerendaal en Kunrade zijn het vertrekpunt voor de interne verbouwingsplannen van de Laurentiuskerk geweest. Verduurzaming, Nevenbestemming en Restauraties waren de 3 pijlers voor dit project. Voorstel is nu, naast het economisch en milieutechnisch aspect, deze verduurzaming ook in het exerieur te laten zien.

Interieur (opgeleverd)

Exterieur (bestaand)

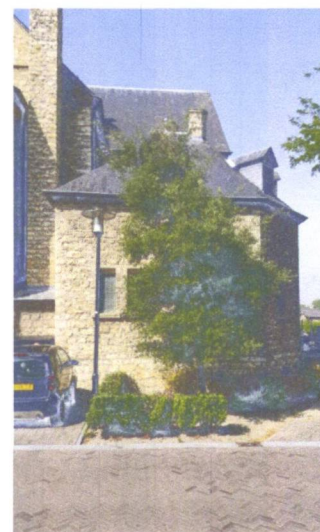

Zuid - West (tegen over Eye Wish)

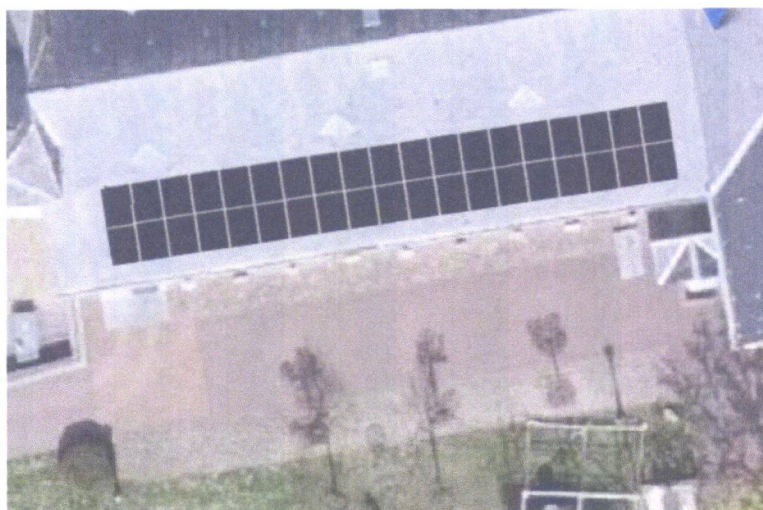
Zuid (tegen over dierenwinkel)

Zuid - Oost
(tegen over Plus)

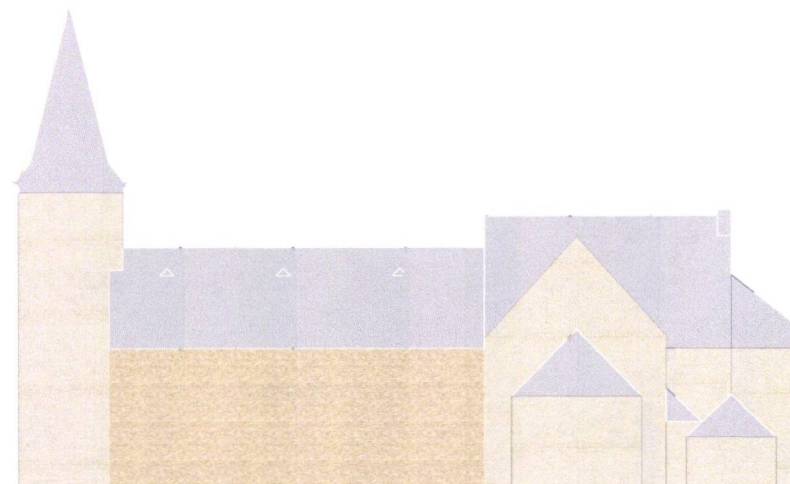

Oost
(kerkplein)

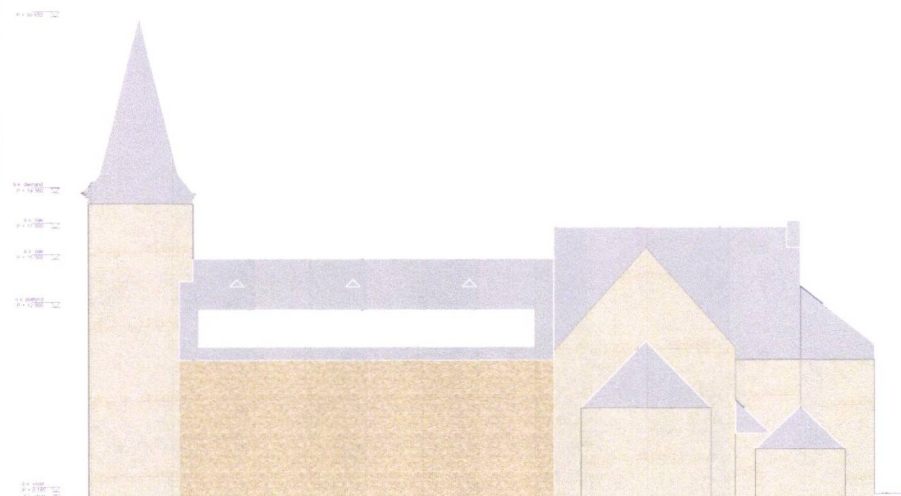

DAKAANZICHT

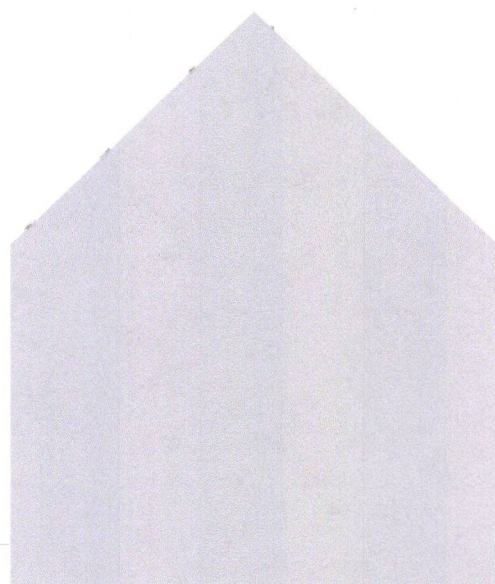
bestaande sneeuwhaken te demonteren

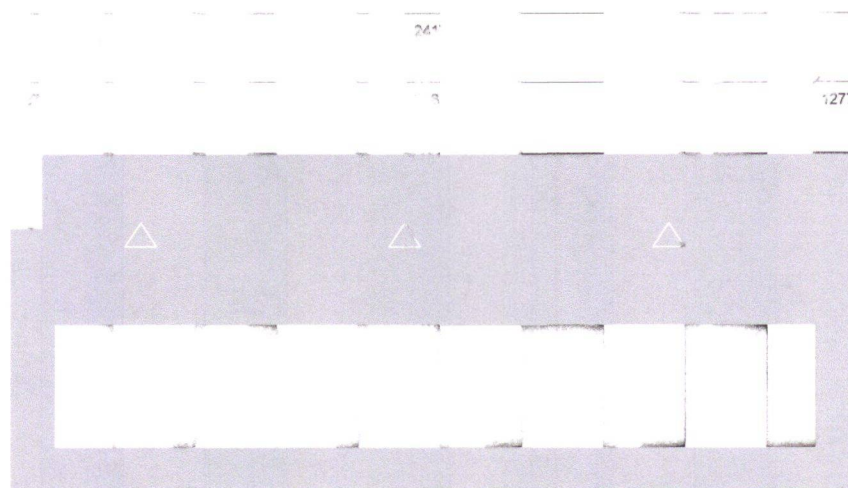
GEVELSCHEMA (BESTAAND)

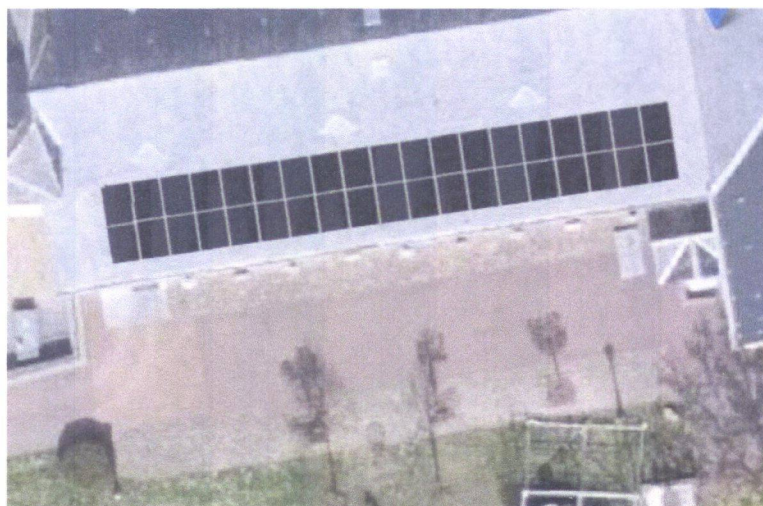
GEVELSCHEMA (NIEUW)

SCHEMATISCH DOORSNEDE

DAKVLAK (haaks)

DAKAANZICHT

2 x 19 = 38 panelen (full black)

1 paneel = 1134mm x 1722mm

bestaande sneeuwshaken te demonteren

M10 SERIES

All Black PV Module

DM108H 390~410W

PRODUCT CERTIFICATION

ELECTRICAL PARAMETERS@STC (1108H 390~410W)

Max. Power Output	Pmax (Wp)	390	395	400	405	410
Power Tolerance	(%)	0~+3	0~+3	0~+3	0~+3	0~+3
Max. Power Voltage	Vmp (V)	30.64	30.84	31.01	31.21	31.45
Max. Power Current	Imp (A)	12.73	12.81	12.90	12.98	13.04
Open Circuit Voltage	Voc (V)	36.85	36.98	37.07	37.23	37.32
Short Circuit Current	Isc (A)	13.61	13.70	13.79	13.87	13.95
Module Efficiency	(%)	19.97	20.23	20.48	20.74	21.00

(Standard Test Condition) STC: Irradiance 1000 W/m², Module Temperature 25°C, AM 1.5.

ELECTRICAL PARAMETERS@NMOT

Max. Power Output	Pmax (W)	294	298	302	306	310
Max. Power Voltage	Vmp (V)	28.87	29.08	29.26	29.47	29.72
Max. Power Current	Imp (A)	10.18	10.25	10.32	10.38	10.43
Open Circuit Voltage	Voc (V)	34.62	34.75	34.88	35.12	35.23
Short Circuit Current	Isc (A)	10.89	10.96	11.03	11.10	11.16

(Nominal Module Operating Temperature) NMOT: Irradiance 800W/m², Ambient Temperature 35°C, AM 1.5, Wind Speed 1m/s.

TEMPERATURE COEFFICIENTS

Temperature Coefficients of Pmax	-0.32%/°C
Temperature Coefficients of Voc	-0.26%/°C
Temperature Coefficients of Isc	+0.054%/°C

MECHANICAL PARAMETERS

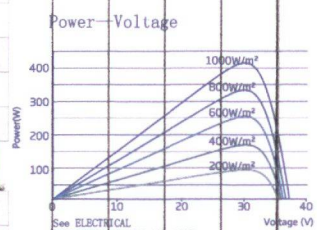
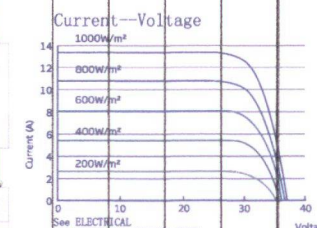
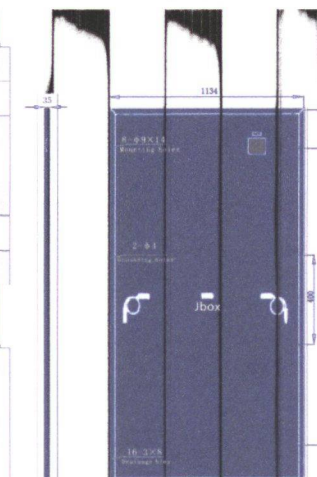
Cell Type	Mono 182×91mm
Number of Cells	108pcs (2×6×9)
Dimensions (L*W*H)	1722×1134×30mm
Weight	20.5kg
Frame	Anodized Aluminum
Junction Box	Ip68
Cable, Length	4mm²/350mm

OPERATING CONDITION

Maximum System Voltage(V)	1500(DC)
Operating Temperature(°C)	-40~+85
Max. Wind Load / Snow Load(Pa)	2400/5400
Max. Over Current(A)	25 A
Application Class	ClassA
Fire Rating	ClassC
NMOT(°C)	42±3 °C

PACKAGE INFORMATION

Per Pallet	3
40' HQ	936PCS

*Power measurement tolerance: ±3%

*No notice when product specifications change

Dealer information

BEIJING MITSUN CO., LTD.

ADD: Huixin Plaza, NO.8 Baidian East Road,

Chaoyang District, Beijing, CHINA.

Email: sales@mitsun.com

De algemene basisvoorwaarden:

- mat zwarte zonder afwijkende randen of details toepassen (geen blauwe panelen)
De panelen worden zwart
- panelen plaatsen orthogonaal (in 1 rechthoekig vlak) plaatsen zo laag mogelijk in dakvlak met 1 rij pannen afstand tot de gootlijn (geen verspringingen, geen open stroken, niet trapsgewijs ed),
De panelen worden in een eenduidig vlak geplaatst (zonder verspringingen of open stroken)
- panelen plaatsen in consequente positie (staand of liggend, geen combinatie van staand of liggend)
De panelen worden allen staand geplaatst
- plaatsing enkel indien de bouwtechnische staat van het historisch materiaal dit toelaat
De kerk heeft een staalconstructie jaren 80
- panelen altijd op reversibele wijze bevestigd zonder schade aan het monument, geen verwijdering of beschadiging van historisch materiaal
Montage advies i.o.m. montagebedrijf
- in een monumentaal complex of ensemble 1 collectief paneelvlak (bijvoorbeeld in carre-boerderij met meerdere woningen geen versnippering van panelen over het complex). *Dit is niet van toepassing*

De locatie van de panelen volgens de adviesladder:

Panelen plaatsen achter het monument en niet op het monument zelf (plaatsen op niet monumentale gebouwen zoals schuren, bergingen, of achter op perceel indien het bestemmingsplan dit toelaat). *Dit is onderzocht en er is geïnformeerd bij buurt-gebouwen. Helaas geen medewerking en inmiddels zijn er panelen door hen zelf geplaatst.*

Indien dit aantoonbaar niet mogelijk is, de adviesladder toepassen (van hogere naar lagere mate van inpasbaarheid/haalbaarheid beoordelen:

- op achtergevel dakvlak, binnenhofzijde dakvlak indien niet inzichtelijk vanaf openbare ruimte
Dit is niet mogelijk, de zongevel is zichtbaar vanaf de openbare ruimte en er is geen binnenhof.
- op zijgevel dakvlak indien niet inzichtelijk en op acceptabele afstand van de openbare ruimte
Dit is niet mogelijk en ook de zijgevel is zichtbaar vanaf de openbare ruimte.
- op voorgevel dakvlak indien in de kleur van de dakbedekking (zwart of rood) en op voorwaarden dat de staat van het historisch materiaal dit toelaat en indien er aantoonbaar sprake is van zorgvuldige vormgeving en plaatsing.
Er is een zorgvuldig vlak in de vormfactor van het dakvlak voorgesteld